

ВИСНОВОК

щодо проектів законів про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо приведення у відповідність до Закону України «Про споживче кредитування» (реєстр. № 11180 від 15 квітня 2024 року) та про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо кредитування на період дії воєнного стану (реєстр. № 11180-1 від 02 травня 2024 року)

За дорученнями Голови Верховної Ради України від 18 квітня 2024 року та 03 травня 2024 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 12 грудня 2024 року (протокол № 177) проект Закону про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо приведення у відповідність до Закону України «Про споживче кредитування» (реєстр. № 11180 від 15 квітня 2024 року) (далі – Законопроект за реєстр. № 11180), поданий народним депутатом України Калауром І.Р. та іншими народними депутатами України, а також альтернативний проект Закону про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо кредитування на період дії воєнного стану (реєстр. № 11180-1 від 02 травня 2024 року) (далі – Законопроект за реєстр. № 11180-1), поданий народним депутатом України Нікітіною М.В. та іншими народними депутатами України.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту за реєстр. № 11180 він розроблений з метою приведення у відповідність положень Цивільного кодексу України до змін у Законі України «Про споживче кредитування», які набрали чинності 24 грудня 2023 року.

Для досягнення мети пропонується внесення змін до статті 1056¹, згідно яких забороняється перевищення денної процентної ставки за споживчим кредитом максимального розміру, встановленого законом, та пункту 18 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України, згідно яких визначається, що звільнення позичальників від відповідальності за затримку виконання зобов'язань за кредитними договорами (договорами позики) не поширюється на випадки укладення договорів відповідно до Закону України «Про споживче кредитування».

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту за реєстр. № 11180-1 він розроблений з метою врегулювання дій окремих норм Цивільного кодексу України щодо кредитування у період дії правового режиму воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX

«Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні».

Для досягнення мети пропонується внесення змін до статті 1056¹ згідно яких забороняється перевищення денної процентної ставки за споживчим кредитом максимального розміру, встановленого законом, та пункту 18 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України, згідно із якими визначається, що звільнення позичальників від відповідальності за затримку виконання зобов'язань за кредитними договорами (договорами позики) не поширюється на випадки укладення договорів відповідно до Закону України «Про споживче кредитування» і забороняється банкам на період дії воєнного стану стягувати з суб'єктів господарювання, виробничі потужності яких станом на 24 лютого 2022 року було розміщено на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України, та пов'язаних фізичних осіб-поручителів забезпечення або заставу за кредитами, які були надані під державні гарантії на портфельній основі та/або за якими надавалася державна фінансова підтримка, як часткова компенсація відсоткової ставки.

Розглядаючи законопроекти, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

У Конституції України визначається, що Україна є демократична, соціальна, правова держава (стаття 1), права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3), органи державної влади, у тому числі й Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 6, частина друга статті 19, стаття 75).

Верховна Рада України визначена в статті 75 Конституції України парламентом - єдиним органом законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів, якими визначаються засади цивільно-правової відповідальності (пункт 3 частини першої статті 85; пункт 22 частини першої статті 92 Конституції України).

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг» від 22 листопада 2023 року № 3498-IX, зокрема внесені зміни до Закону України «Про споживче кредитування». Так, у Законі України «Про споживче кредитування» введено термін денної процентної ставки (загальні витрати за споживчим кредитом за кожний день користування кредитом, виражені у процентах від загального розміру виданого кредиту) та передбачено звільнення споживача від відповідальності перед кредитором за прострочення виконання грошового зобов'язання «у разі прострочення споживачем у період з 1 березня 2020 року до припинення зобов'язань за договором про споживчий кредит, укладеним до тридцятого дня включно з дня набрання чинності Законом України

«Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг», у тому числі того, строк дії якого продовжено після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг».

У зв'язку з цим, обома законопроектами запропоновано внесення змін до статті 1056¹, згідно яких забороняється перевищення денної процентної ставки за споживчим кредитом максимального розміру, встановленого законом, та пункту 18 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України, згідно яких визначається, що звільнення позичальників від відповідальності за затримку виконання зобов'язань за кредитними договорами (договорами позики) не поширюється на випадки укладення договорів відповідно до Закону України «Про споживче кредитування». Крім того, Законопроектом за реєстр. № 11180-1 пропонується не стягувати заборгованість (основну суму кредиту, проценти, комісії та інші платежі) за договорами кредиту (позики) суб'єктів господарювання, потужності яких станом на 24 лютого 2022 року були розміщені на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України, та предметом забезпечення за якими є (було) нерухоме майно або інші активи, розміщені на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України, при цьому за такими договорами надавалися державні гарантії на портфельній основі та/або державна фінансова підтримка як часткова компенсація відсоткової ставки. Також це стосується фізичних осіб-поручителів за вказаними договорами.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило низку зауважень до обох законопроектів.

Офіс підтримки адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу (acquis ЄС) (Офіс Підтримки Реформ) за результатом проведеного аналізу відповідності Законопроекту за реєстр. № 11180 міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції та праву ЄС зазначає, що предмет правового регулювання Законопроекту за реєстр. № 11180 охоплюється положеннями Глави 20 «Захист прав споживачів» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію). Правовідносини щодо споживчого кредитування, які є предметом правового регулювання Законопроекту за реєстр. № 11180, в Європейському Союзі регулюються: Директивою Європейського Парламенту та Ради № 2008/48/ЄС від 23 квітня 2008 року про кредитні угоди для споживачів, яка скасовує Директиву Ради № 87/102/ЄЕС та в частині певних аспектів регулювання споживчого кредитування для придбання житлової нерухомості (в тому числі розрахунок річної ставки, рекламування та деякі інші) Директивою Європейського Парламенту та Ради № 2014/17/ЄС від 4 лютого 2014 року про кредитні договори для споживачів, що стосуються житлової нерухомості, і

внесення змін до Директив 2008/48/ЄС та 2013/36/ЄС та до Регламенту (ЄС) № 1093/2010. У зв'язку з цим, положення Законопроекту за реєстр. № 11180, не суперечать вимогам Угоди про асоціацію та праву ЄС.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримує обидва законопроекти.

Міністерство юстиції України за результатами розгляду обох законопроектів, надає концептуальні зауваження до них.

Міністерство фінансів України з обох законопроектів, підтримує Законопроект за реєстр. № 11180.

Міністерство економіки України підтримує обидва законопроекти.

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України підтримує Законопроект за реєстр. № 11180-1.

Національний банк України за результатами розгляду обох законопроектів, підтримує Законопроект за реєстр. № 11180, зауважуючи, що Законопроект за реєстр. № 11180-1 у пропонованій редакції не містить збалансованого підходу до визначення прав та інтересів всіх учасників ринку кредитування як кредитора, так і позичальника.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету за результатами розгляду Законопроектів прийняв рішення, що проект реєстр. № 11180 не матиме прямого впливу на показники бюджету. У разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності відповідно до законодавства, проект реєстр. № 11180-1 матиме опосередкований вплив на показники бюджету (може призвести до зменшення надходжень державного бюджету, зокрема від повернення кредитів до державного бюджету, та збільшення витрат державного бюджету на виконання гарантійних зобов'язань). У разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності згідно із законодавством.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу за результатами опрацювання положень Законопроектів дійшов висновку, що проект реєстр. № 11180 за своєю метою не суперечить Угоді про асоціацію між Україною та ЄС та Директиві 2008/48, проект реєстр. № 11180-1 не суперечить Угоді про асоціацію та Директиві 2008/48 в частині обмеження денної процентної ставки за споживчим кредитом, разом з цим, запропоновані законопроектом тимчасові норми на період дії воєнного стану можуть бути застосовані на основі положень статей 472 «Заходи, пов'язані з суттєвими інтересами безпеки» та 143 «Винятки, пов'язані із безпекою» Угоди про асоціацію, але з метою оцінки впливу на стабільність банківської системи, законопроект необхідно розглядати разом з експертним висновком Національного банку України.

На підставі статей 93, 110, 111 та 114 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного дванадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проекти законів

про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо приведення у відповідність до Закону України «Про споживче кредитування» (реєстраційний № 11180 від 15 квітня 2024 року), поданий народним депутатом України Калауром І.Р. та іншими народними депутатами України, а також про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо кредитування на період дії воєнного стану (реєстраційний № 11180-1 від 02 травня 2024 року), поданий народним депутатом України Нікітіною М.В. та іншими народними депутатами України, та за результатами розгляду у першому читанні Законопроект за реєстр. № 11180 прийняти за основу, у зв'язку з чим, Законопроект за реєстр. № 11180-1 відхилити.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити заступника голови Комітету, голову підкомітету з цивільного та адміністративного законодавства Калаура І.Р.

Голова Комітету

Д.В. МАСЛОВ

